

**ПРОГРАМ УНАПРЕЂЕЊА ПОЛОЖАЈА СТАРИЈИХ ЛИЦА НА ТЕРИТОРИЈИ
ГРАДА ПОЖАРЕВЦА СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ
2026-2028.**

Уводна реч Градоначелника Града Пожаревца

Поштовани суграђани,

Однос једног друштва према својим најстаријим члановима није само питање социјалне политике, већ и огледало наше зрелости, хуманости и поштовања према сопственим коренима. Због тога, брига о старијим лицима за нас није само законска обавеза, већ морални императив.

Старење је природан процес који са собом носи нове изазове, али оно не сме значити маргинализацију или усамљеност. Наша је дужност да осигурамо да треће доба у Пожаревцу буде испуњено сигурношћу, поштовањем и активним учешћем у животу заједнице. Мудрост и искуство које ви поседујете су непроцењиви ресурси нашег друштва, а наша обавеза је да вам омогућимо услове у којима ћете те вредности моћи и даље да делите са нама.

Овим Планом смо дефинисали конкретне кораке којима ћемо у наредном периоду директно утицати на квалитет вашег свакодневног живота:

- Приступачније здравствене и социјалне услуге: Развијање сервиса подршке у кући и мобилних тимова који долазе до оних којима је помоћ најпотребнија.
- Активно старење: Креирање нових културних, спортских и едукативних садржаја у нашим клубовима за одрасла и старија лица.
- Међугенерациска солидарност: Повезивање младих и старијих суграђана кроз пројекте размене знања, јер верујемо да учимо једни од других.
- Сигурност и приступачност: Уређење јавних простора, паркова и превоза тако да буду прилагођени потребама сваког појединца.

Град Пожаревац није само скуп улица и зграда – то су људи који у њему живе. Ваша улога у стварању онога што данас имамо је немерљива, и зато је наша мисија јасна: створити град у којем се достојанствено стари.

С поштовањем,

ГРАДОНАЧЕЛНИК

Саша Павловић, дипл.инж. електротехнике, с.р.

1. УВОДНЕ И МЕТОДОЛОШКЕ НАПОМЕНЕ

Програм унапређења положаја старијих лица припремљен је за територију града Пожаревца. Програм реферира период од 5 година (2026-2030) док се Акциони план фокусира на период од прве 3 године (2026-2028). Израда овог Програма представља наставак континуираног процеса и настојања Града Пожаревца за унапређење положаја старијих лица. За потребе израде Програма формирана је Радна група коју чини 11 чланова, представници локалне самоуправе, центра за социјални рад, Регионалне развојне агенције, Удружења пензионера. Процес израде подразумевао је партиципативни приступ и укључивање и консултовање различитих заинтересованих страна које су својим знањем и улазним подацима допринели изради самог Програма.

За израду Програма коришћене су стандардне методе стратешког и акционог планирања са фокусом на потребе и изазове са којима се сусрећу старија лица, а где се посебна пажња посвећивала транспарентности и нарочито партиципацији свих релевантних актера на територији Града.

Током израде Програма реализовано је више радионица са Радном групом, као и индивидуалних консултација са различитим стручним лицима; спроведено је детаљано истраживање актуелног законодавства и усклађивање са истим; спроведена је јавна расправа у периоду од 2. до 8.3.2026; на основу пристиглих коментара након јавне расправе финализован је предлог документа који је утврдило Градско Веће, а усвојила Скупштина града 11.5.2026.г.

У наредном периоду, планирана је имплементација конкретних пројеката идентификованих у Акционом плану.

2. ЗАКОНОДАВНИ И СТРАТЕШКИ ОКВИР

Програм унапређења положаја старијих лица на територији града Пожаревца усаглашен је са свим релевантним законима и реферира приоритете и циљеве стратешких докумената и планова на локалном, регионалном и националном нивоу. Такође, Програм реферира и међународну легислативу у домену унапређења положаја старијих лица.

- **Национална документа**

- Закон о пензијском и инвалидском осигурању ("Сл.гласник РС", бр. 34/2003, 64/2004 - одлука УСРС, 84/2004 – др.закон, 85/2005, 101/2005 - др.закон, 63/2006 - одлука УСРС, 5/2009, 107/2009, 101/2010, 93/2012, 62/2013, 108/2013, 75/2014, 142/2014, 73/2018, 46/2019 - одлука УС, 86/2019, 62/2021, 125/2022, 138/2022, 76/2023 и 94/2024) уређује, између осталог, добровољно и обавезно пензијско и инвалидско осигурање. Чланом 19а предвиђени су услови и постепено померање ове границе до 2032. године када ће услови за стицање права на старосну пензију по питању година живота бити у потпуности изједначени за жене и мушкарце

- Закон о раду ("Сл. гласник РС", бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 - одлука УС, 113/2017, 95/2018 - аутентично тумачење и 109/2025 - др. закон) оставља могућност да старији буду радно ангажовани

- Закон о социјалној заштити („Службени гласник РС”, бр. 24/11 и 117/22) уређује област социјалне заштите, која укључује и услуге намењене старијем становништву. Ове услуге подразумевају услуге смештаја, дневни боравак и помоћ у кући

- Закон о правима корисника услуга привременог смештаја у социјалној заштити („Службени гласник РС, број 126/21) регулише начин остваривања права корисника услуга привременог смештаја у социјалној заштити, као и права корисника услуга привременог смештаја у установама социјалне заштите, које су у процесу деинституционализације, начела, поступак смештаја, поступак припреме корисника за живот у заједници смештених у установама у процесу деинституционализације, заштита од злостављања, експлоатације и занемаривања

- Закон о јавном здрављу („Службени гласник РС”, број 15/16) уређује области деловања јавног здравља, надлежности, планирање, и спровођење активности у вези са очувањем и унапређењем здравља становништва

- Закон о здравственом осигурању („Службени гласник РС”, број 25/2019, 92/2023 и 109/2025 - др. закон) уређује обавезно и добровољно здравствено осигурање у РС. (Чл 16. - лица старија од 65 година живота сматрају се осигураницима у смислу овог закона.)

- Закон о здравственој заштити („Службени гласник РС”, број 92/2023 - аутентично тумачење и 29/2025 - одлука УС) уређује систем, организацију и спровођење здравствене заштите у РС

- Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом („Службени гласник РС”, бр. 33/06 и 13/16)-уређује забрану дискриминације по основу инвалидности, посебне

случајеве дискриминације особа са инвалидитетом, поступак заштите особа изложених дискриминацији и мере које се предузимају ради подстицања равноправности и социјалне укључености особа са инвалидитетом

- Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 32/13 и 14/22 – др. закон)

- Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС”, бр. 22/09 и 52/21) дефинише појам дискриминације, посредне дискриминације, сегрегације, облике и случајеве дискриминације, истиче општу забрану дискриминације, као и поступке заштите од дискриминације на основу личног својства од којих се наводи и старосно доб

- Стратегија активног и здравог старења у Републици Србији за период од 2024. до 2030. године („Службени гласник РС”, број 30/18)- која се односи на процес старења и подршку активном и здравом старењу и која укључује и прелазак у категорију лица старијих од 65 година

- Стратегија превенције и заштите од дискриминације за период од 2022. до 2030. године („Службени гласник РС”, број 12/22). Лица старија од 65 година препозната су наведеним планским документима као осетљива категорија (у ризику од дискриминације)

- Стратегија деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници за период 2022-2026 („Службени гласник РС”, број 12/22), која је кључни документ у остваривању породичног смештаја као алтернативе групном и нефункционалном збрињавању старијих;

- Стратегија јавног здравља у Републици Србији за период 2018-2026 („Службени гласник РС”, број 61/18), која наводи да су изазови јавног здравља у РС

- Програм о заштити менталног здравља у Републици Србији за период 2019–2026. године („Службени гласник РС”, број 84/19), којим се идентификују, између осталих, старији као посебно угрожена група чије ментално здравље је под ризиком и препознаје механизме за превенцију менталних поремећаја и унапређење менталног здравља.

- **Међународна документа:**

- УН Декада здравог старења 2021-2030 - у фокусу је концепт здравог старења, који се дефинише као „процес развоја и одржавања функционалне способности, која омогућава благостање у старијој доби, и омогућава старијим да остану значајан ресурс за своје породице, заједницу и друштво у целини.

- Green Paper on Aging заснован је на налазима извештаја о утицају демографских промена, које је објавила Европска комисија у јуну 2020. године, и истиче изазове и могућности демографског старења, узимајући међугенерациску солидарност као кључну основу.

- Извештај Европске комисије о утицају демографских промена (The European Commission Report on the Impact of Demographic Change) представља покретаче демографских промена и њихов утицај широм Европе

- UN Global Report on Ageism идентификује препоруке за различите актере (државе, УН агенције, организације цивилног друштва, приватни сектор) у погледу забране дискриминације на основу година старости. 1

- **Регионални и локални документи:**

- План развоја области Браничево-Подунавље 2024-2023 –бави се старима кроз Развојни перавац 1: Јавна управа и друштвене делатности, Приоритетна област 1. 2 Здравство-Посебни циљеви -1.2.1 Унапређење доступности и квалитета услуга и 1.2.2. Промоција јавног здравља и здравих стилова живота и П.О 1.4 Социјална заштита, П.Ц. 1.4.1 Унапређење доступности и квалитета услуга и 1.4.2 Инклузија и иновације
- Регионални план развоја међу-општинске сарадње у области социјалне заштите, чији је главни циљ: Побољшање квалитета живота и достизање благостања свих грађана и грађанки, а посебно оних који припадају рањивим и маргинализованим групама, кроз међу-општинску сарадњу јединица локалне самоуправе са територије области Браничево-Подунавље, која ће допринети одрживости система социјалне заштите
- Статут Града Пожаревца (Службени гласник Града Пожаревца бр. 4/26 – пречишћен текст) - Као основни акт града, Статут дефинише улоге и надлежности градских институција, укључујући и оне које се баве старима
- План развоја града Пожаревца за период 2023-2030. године (Службени гласник Града Пожаревца, бр. 7/23);
- Правилник о критеријумима и условима за избор програма и пројеката удружења која су од јавног интереса за град Пожаревац (Службени гласник Града Пожаревца, бр. 35/2020 и 9/2022)

3. ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

3.1. Демографија

Мрежа насеља и функције центара

Према структури делатности насеља су мешовита. Густина мреже насеља износи 5,5 насеља на 100 м². Просечна густина насељености је 2011. године износила 152 становника по метру квадратном, док је према Попису из 2022. године она износила 142 становника по метру квадратном.

Просечан број становника по насељу износио је 2.740, према Попису из 2011, док у 2022.г износи 2.542. Уколико се изузму градски центри Пожаревац и Костолац са укупно 51.271 у 2022. години, просек осталих насеља износи 695 становника. Најбројнија су насеља у категорији од 500 до 1.000 становника (44,4%), затим од 1000 до 2000 становника (29,6%), пет насеља је у категорији од 200 до 500 становника, док су са преко 5000 становника два насеља (градска насеља Пожаревац и Костолац).

На основу географских одлика и развојних предиспозиција, насеља су груписана на следећи начин:

- а) моравска насеља Драговац, Живица, Брежане, Батовац, Дубравица
- б) централни (пожаревачко-стишки) правац који формирају насеља: Ђириковац, Лучице, Пругово, Пољана, као приградска друмска насеља -стишка села Трњане, Набрђе, Братинац, Бубушинац, Маруљевц, Брадарац, која гравитирају Пожаревцу и Острово, Петка Кленовник, Дрмно, село Костолац, која гравитирају Костолцу и Пожаревцу
- в) браничевска села Касидол, Баре, Берање, Кличевац

На основу евидентираних демографских промена, нивоа развијености и размештаја основних јавних, управних и привредних садржаја издвајају се следеће категорије центара:

1. Примарни центар: Пожаревац
2. Секундарни центар: Костолац
3. Сеоски центри и насеља са развијеним централним функцијама

Извор: План детаљне регулације Пожаревац

Демографски показатељи

На простору Града Пожареваца од 481 км² живи 68.648 становника или 142 становника на км². Присутан је тренд смањења густине насељености. Кретање становништва на подручју Града карактеришу: низак наталитет, повећање стопе морталитета и миграциони процеси.

Посматрано по међупописним периодима пораст броја становника на подручју града Пожареваца био је све слабијег интензитета, а последње две деценије дошло је до опадања

броја становника или стагнације. Промене у броју становника одликују се просторном диференцијацијом у динамици и размештају, што се одражава на свеукупне просторно-демографске односе, а посебно на обележја демографског развоја руралних подручја.

Табела бр.1. Становништво по насељима-град Пожаревац, 2022.

Редни број	Назив насеља	Број становника	Мушкарци укупно	Старији од 65	Жене укупно	Старије од 65
1	Баре	617	306	81	306	98
2	Батовац	394	191	58	203	54
3	Берање	282	153	45	129	46
4	Брадарац	653	328	84	325	101
5	Братинац	368	183	47	185	72
6	Брежане	709	339	96	370	128
7	Бубушинац	608	306	70	302	96
8	Драговац	686	354	99	332	117
9	Дрмно	825	397	99	428	117
10	Дубравица	808	411	105	397	125
11	Живица	541	264	66	277	80
12	Касидол	457	232	71	225	103
13	Кличевац	771	391	129	380	150
14	Лучица	1913	931	201	982	278
15	Марулевац	383	189	49	194	56
16	Набрђе	274	136	39	138	41
17	Пожаревац	42530	20798	3667	21732	5096
18	Пољана	1.197	592	147	605	179
19	Пругово	481	243	65	238	77
20	Речица	379	182	52	197	68
21	Трњане	583	292	75	291	92
22	Ћириковац	1098	551	123	547	128
23	Кленовник	990	486	96	504	122
24	Костолац	8741	4327	626	4414	832
25	Острово	506	265	65	241	71
26	Петка	990	507	117	483	142
27	Село Костолац	864	438	70	426	96

Извор: Републички завод за статистику – Попис 2022.

Табела бр.2. Кретање становништва

Град Општина Насеље	Број становника								
	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2011	2022
	52721	58476	66047	73768	81123	84678	74902	75334	68871

Град Пожаревац	44771	48904	54754	61812	67481	69838	61402	61697	56754
Пожаревац	15474	18529	24269	32828	39735	43885	41736	44183	42652
Градска насеља	29297	30375	30485	28984	27746	25953	19666	17514	14102
Остала насеља	7950	9572	11293	11956	13642	14840	13500	13637	12117
Г.О. Костолац									

Извор: Републички завод за статистику – Процена становништва, по старости, полу и типу насеља (<https://data.stat.gov.rs/Home/Result/18010502?languageCode=sr-Cyrl>)

Табела бр.3. Структура становника по старости и полу, 2022.

Старост	Укупно (М+Ж)	Мушки	Женски
0-4	3131	1621	1510
5-9	3287	1671	1616
10-14	3320	1668	1652
15-19	3708	1887	1821
20-24	3570	1817	1753
25-29	3892	2102	1790
30-34	4048	2163	1885
35-39	4560	2396	2164
40-44	5030	2620	2410
45-49	5169	2647	2522
50-54	4940	2473	2467
55-59	4468	2144	2324
60-64	4518	2141	2377
65-69	5212	2439	2773
70-74	4816	2101	2715
75-79	2474	1010	1464
80-84	1509	562	947
85- и више	996	330	666
Укупно	68648	33792	34856

Извор: Подаци Републичког Завода за статистику - Општине и региони у Републици Србији, попис 2022 (<https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G202313050.pdf>)

Удео старих у укупном броју становника је 21,8%. Просечна старост (Попис 2022 године), мушкараца на територији Града Пожареваца је 42,13 година, а жена 44,99. Просечна старост је 43,58 година, док је на територији Браничевског округа 47 година.

Према пројекцијама Уједињених нација предвиђено је да ће број особа старијих од 65 година у свету бити двоструко већи од броја деце млађе од пет година и приближно исти

као и број деце млађе од 12 година. Како жене имају дужи очекивани животни век у односу на мушкарце, оне су бројније у старијој доби у свим старосним категоријама. У граду Пожаревцу жене чине 57,1% популације старије од 65 година и 64,4 % популације старије од 80 година. Очекивано трајање живота на територији града Пожаревца износи 72,6 година за мушкарце, односно 76, 8 за жене што је мање од републичког просека који износи 73,7 година за мушкарце и 78,4 година за жене.

Број домаћинстава

Број домаћинстава је 25.207. Просечно домаћинство броји 2,65 чланова. У структури домаћинстава, једночлана домаћинства чине 28,63, двочлана чине око 26.6 %, трочлана 18,15 % док четворочлана -14,22 % и петочлана -6.6 и шесточлана -5,76% чине најмањи удео и претежно се налазе у сеоским срединама

Табела бр. 4. Домаћинства према броју чланова, 2022.

Насеље	Укупно	1 члан	2 члана	3 члана	4 члана	5 чланова	6 и више чланова	Просечан број чланова
Град Пожаревац	25207	7218	6709	4577	3584	1666	1453	2,65
Градска	19389	5759	5245	3689	2815	1070	811	2,55
Остала	5818	1459	1464	888	769	596	642	2,99

Извор: Подаци Републичког Завода за статистику-Домаћинства према броју чланова, Попис 2022 (<https://data.stat.gov.rs/Home/Result/3104030101?languageCode=sr-Latn>)

3.2. Економски статус

У 2024.г. лица стара 65 и више година била су највише изложена ризику од сиромаштва – 23,6%, а по типу домаћинства, највишу стопу ризика од сиромаштва имала су једночлана домаћинства која чине лица стара 65 и више година – 36,9%. Укупна стопа ризика од сиромаштва -27,7 највеће је у РС и забележена је за регион Јужне и Источне Србије. Такође, за лица 65+ стопа ризика од сиромаштва је 25 за жене док је за мушкарце 21,7. (извор: РЗС - <https://data.stat.gov.rs/Home/Result/01020501?languageCode=sr-Latn>).

За већину лица старијих од 65 година, пензија представља заштиту од ризика од финансијског сиромаштва, од великог је значаја за достојанствен живот, нарочито код старијих лица која живе сама односно без запослених чланова домаћинства.

Табела бр. 5. Број корисника и просечан износ пензије, децембар 2025.

Град Пожаревац	КОРИСНИЦИ ПЕНЗИЈА	ПРОСЕЧАН ИЗНОС ПЕНЗИЈЕ
ЗАПОСЛЕНИ*	15.099	66.101

САМОСТАЛНЕ ДЕЛАТНОСТИ	1.310	49.751
ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ	2.381	22.847
УКУПНО	18.5790	59.480

Извор: (ПАО фонд - <https://www.pio.rs/sr/ostalo>)

Према налазима о економској партиципацији и материјалним условима живота старијег становништва, а на основу демографског профила старијег становништва према попису становништва, домаћинства и станова 2022. издвајају се следећи важнији закључци који се реферирају на град пожаревац и не одударају од података за Регион Јужне и Источне Србије:

- Међу старијим становништвом региструје се радна активност претежно код мушкараца и, ређе, код жена, који обављају пољопривредне активности у оквиру својих породичних пољопривредних газдинстава. Остале категорије запослених изван пољопривреде нису заступљене у већој мери.
- Присутан је јаз у пензијама између жена и мушкараца, који се испољава у систематски мањим пензијама које примају жене, а један од узрока тог јаза јесу разлике у оствареном радном стажу, које су приметне код свих категорија запослених жена и мушкараца – запослене радне снаге, оних који су обављали самосталне делатности, као и код пољопривредника.
- Пензије имају важну заштитну функцију од сиромаштва, па су старије особе изложене ризицима од финансијског сиромаштва мање него остала, млађа популација (0-64). Ипак, разлике су присутне међу „млађим старијима” и „старијим старијима”, јер су код ових других ризици од сиромаштва израженији. Ризицима од финансијског сиромаштва посебно су изложене старије жене, односно – јаз у сиромаштву код старијих је присутан на другачији начин негоу млађој/одраслој популацији. Док су у млађој популацији мушкарци нешто чешће изложени ризицима од финансијског сиромаштва, у старијој популацији ризицису чешће присутни међу женама.
- За разлику од финансијског сиромаштва, други облици сиромаштва, мерени преко ускраћености у задовољењу основних животних потреба, присутнији су међу старијом (65+) него млађом и одраслом популацијом (0-64). Старије особе у Србији знатно су више материјално ускраћене него њихови вршњаци који живе у ЕУ, а тешка материјално стање посебно погађа старије жене у Србији.
- Постоје упадљиве полне и регионалне разлике које се најочитије испољавају код најнижих и највиших степена образовања. Улазак беби-бум генерације (људи рођени од 1947. до 1956.) у старо становништво је утицало да укупна образовна структура старије популације буде повољнија као и дигитална писменост.
- Тренд старења становништва се огледа и у порасту броја пензионера, те ове године бележимо укупно чак 18,571 лица која су ово право остварила по свим основама (из радног односа, самосталних делатности, пољопривредници...). Поређења ради укупан број пензионера који су ово право остварили из радног односа на територији Града Пожаревца 2025 године је за 320 већи него у 2024. години.

3.3. Здравствена заштита

Однос здравља и старења веома је сложен, али уз различите биолошке, генетске факторе, условљен је и ранијим изборима и условима живота, као и економским неједнакостима и облицима подршке доступним у старијем добу. Да се услови живота

постепено поправљају сведоче и подаци о продужетку здравих година живота и код жена и мушкараца. Нажалост, ванредни здравствени изазови током пандемије „закочили” су напредак у очекиваном трајању живота старије популације, а највероватније и успорили продужење година проведених у здрављу.

Жене имају дужи здрави живот, али и укупан, због чега живе дуже него мушкарци са здравственим тегобама. Старије жене и мушкарци у Србији неповољније оцењују своје здравствено стање него старије жене и мушкарци у ЕУ. Жене у Србији неповољније оцењују своје здравље него мушкарци, а разлике су приметне и међустаријим становништвом у зависности од места становања – најбоље своје здравствено стање оцењују старије особе које живе у градовима, а најлошије оне које живе у селима. Жене на селу у том погледу имају најнеповољније оцене свог здравља.

Доступност примарне здравствене услуге на територији града Пожареваца доступна је у Дому здравља Пожаревац и огранку у Костоцу, док је за грађане у сеоским насељима доступно 12 амбуланти у насељима Кленовник, Острово, Петка и Стари Костолац, Баре, Брадарац, Брежане, Бубушинац, Дрмно, Кличевац, Лучица, Забела и Одељење Поливалентне патронаже

Табела бр.6. Број посета лица старијих од 65 година по службама, Дом здравља Пожаревац

Пожаревац	Укупно	Лица старија од 65	Учешће старијих лица у %
Општа служба ДЗ	96.992	38.790	40
Медицина рада	53.794	13.448	25
Служба хитне медицинске помоћи	17.388	3.825	22
Патронажна служба	16.833	2.160	12
Здравствена заштита жена	39.373	8.662	22
Стоматологија	11.918	5.181	43
РТГ и УЗ дијагностика	25.245	5.049	20

Извор: Служба социјалне медицине - Дом здравља Пожаревац, 2025

Табела бр.7. Број посета лица старијих од 65 година по службама, Дом здравља Пожаревац-огранак Костолац

Огранак Костолац	Укупно	Лица старија од 65	Учешће старијих лица у %
Општа служба ДЗ	10.384	3.634	35
Медицина рада	49.667	12.416	25
Здравствена заштита жена	7.881	1.733	22

Извор: Служба социјалне медицине - Дом здравља Пожаревац, 2025

Што се тиче посета односно кућног лечеља у 2025.г било је укупно 4.957 посета од чега 2.974 за лица старија од 65 г. односно 60%.

Услуге које је Дом здравља пружио старијим лицима у 2025.г. су обезбеђивање ортопедских помагала на терет РФЗО-а којих је било укупно 319.

У области здравствене заштите становништва издваја се потреба за повећање приступачности здравствене заштите свим рањивим групама, а посебно старијима од 65 година и старијим лицима у сеоским насељима. Такође неопходна је већа сарадња здравствених установа, установа социјалне заштите, локалне самоуправе и удружења (нпр. Посете геронтодомаћица са патронажним службама, сарадња са невладиним сектором и волонтерима

3.4. Социјална заштита

Старије особе су присутне међу корисницима социјалне заштите коју пружају центри за социјални рад испод нивоа заступљености у укупној популацији. Жене се чешће налазе међу корисницима социјалне заштите него мушкарци. Мере социјалне заштите које су чешће усмерене према старијој популацији јесу старатељска заштита, помоћ у кући и смештај у домовима за одрасле и старије.

Стиче се утисак да је систем социјалне заштите дефинисан тако да пружи, претежно, облике подршке за критичне ситуације (попут смештаја у установе), а да су услуге подршке које омогућавају живот у заједници и које олакшавају свакодневне активности мање развијене (попут дневних центара или комбинованих услуга у које би старији могли да се укључе-на пример, бригу о деци, или у друге активности у заједници). Овакве услуге се чешће пружају од стране цивилног сектора или представљају тек иновативне услуге или пилот-иницијативе.

Град Пожаревац тренутно реализује следеће услуге за старија лица:

Услуга **Помоћ у кући за старије и ОСИ** преваходно је доступна у ужем градском језгру док свега 12,2 % корисника живи у сеоским срединама. Број корисника у периоду 2023-2025 у просеку је 75 корисника, а више од 80% корисника су жене. Примећено је да је услугу (тренутно је ангажовано 11 геронтодомаћица) неопходно проширити на сеоска подручја као и повећати број посета. Тренутно нема листи чекања за иву услугу. (Извор: *Извештај о интерној евалуацији услуге из маја 2025*). Одлуком о буџету града Пожаревца предвиђена је услуга сервис помоћ у кући са стара лица и одрасле ОСИ предвиђена је и у периоду 2026, 2027 и 2028 (<https://budzet.pozarevac.rs/wp-content/uploads/2025/12/196-2-Odluka-o-budzetu-2026.pdf>).

Старији суграђани користе и услугу **Народне кухиње** којом се обезбеђују топли оброци за 750 корисника односно 125 корисника старијих од 65.г.

Поред једнократних помоћи и Народне кухиње, Град Пожаревац у складу са Одлуком о утврђивању категорија корисника који плаћају субвенционисану цену комуналних услуга на територији Града Пожаревца („Сл. гласник Града Пожаревца", број 12/24) одређује и субвенционише кориснике. Категорија корисника који остварују право на субвенционисану цену комуналних услуга између осталих, су пензионери који примају најнижу пензију, инвалидску пензију, новчану накнаду туђу помоћ и негу, као и старија лица која припадају категорији корисника социјалне помоћи, слепа и gluva лица, дијализирани и трансплатирани болесници, лица оболела од церебралне парализе и дистрофије.

Услуге које су се издвојиле као потребне током мапирања потреба у области социјалне заштите¹ су: **Дневни боравак за старије и Клуб за старије** који имају сврху у спречавању социјалне изолације и развијање капацитета старијих особа како би се спречила и одложила зависност од институционалне неге.

Град тренутно реализује услугу **привременог смештаја** по уговору са пружаоцима услуге ван територије Града (Установа социјалне заштите Наша чуваркућа/Прихватилиште за одрасле Бечеј-проверити). У 2024 идентификоване потребе за прихватилиштем су 5-10 лица годишње.²

У коришћењу **домских услуга** разликујемо јавне и приватне установе. Неједнакости се испољавају и у овом домену, јер држава макар делом финансира смештај мање од половине корисника, док остали морају да сами обезбеде средства, из сопствених извора или уз помоћ породице. На територији града Пожаревца тренутно су активна два приватна дома за негу старих лица, укупних капацитета за 81 корисника, док је у процесу сертификације још један приватни дом за старе за максимално 18 корисника.

Након анализе старијих лица у потреби у 2024, идентификоване су потребе за 12 лица за успостављањем услуге **Становање уз подршку**, 3 лица за успостављање услуге **Социјалног становања** и 50 лица за **Услугу персоналне асистенције** на територији Града.³

Сиромаштво старијих као ризик, у пракси социјалне заштите је недостатак прихода или недовољан ниво прихода за основну егзистенцију појединца и/или породице. У одређеним околностима под сиромаштвом се подразумевају и друге различите врсте ускраћености појединаца или породица, пре свега у материјалним добрима, те се с тога често користи и појам материјалне необезбеђености. Материјална необезбеђеност је иначе, централни и највећи изазов за систем социјалне заштите. То сасвим јасно показује и врста инструмената за подршку којима систем располаже: највише је врста различитих социјалних новчаних трансфера и помоћи у натури.

Иако у апсолутном броју једнократна новчана помоћ коју обезбеђују локалне заједнице обухвата највише старијих, ради се о једнократном коришћењу права на новчану помоћ. У односу на остале добне групе корисника учешће старијих се овде налази скоро сасвим на нивоу просечног демографског учешћа старијих .

Табела бр. 8. Број лица 65+ година - корисника новчане помоћи (права на материјалну подршку) у току 2025. године према полу

Корисници новчане помоћи	Мушки	Женски
Једнократна новчана помоћ	136	165
Новчана социјална помоћ	18	20
Увећана новчана социјална помоћ	17	16
Увећани додатак за помоћ и негу другог лица	40	41
Увећани додатак за помоћ и негу другог лица у висини разлике између износа увећаног додатка за помоћ и негу другог лица	7	4

Извор: Центар за социјални рад Пожаревац, 2025.

¹ Извештај о резултатима мапирања потреба у области социјалне заштите са идентификацијом капацитета пружалаца услуга на територији града пожареваца, јануар 2025

² Регионални план развоја међу-општинске сарадње у области социјалне заштите, октобар 2024, РРА БП

³ Регионални план развоја међу-општинске сарадње у области социјалне заштите, октобар 2024, РРА БП

У случајевима када старија особа са инвалидитетом има подршку сопствене породице у дневним, инструменталним активностима, новчана накнада коју као неосигурана лица остварују у социјалној заштити, у виду Додатка за помоћ и негу другог лица или као Увећани додаток за помоћ и негу другог лица, могу бити одговарајућа подршка. Код остваривања додатка подразумева се вођење сложеног и дугачког поступка остваривања права а то отвара опет читав низ питања. Поред често вишемесечног чекања на остваривање права на туђу и негу помоћ, у процени здравственог стања особе са инвалидитетом се користе искључиво здравствени критеријуми, а не узимају у обзир за свакодневни живот много важнији, функционални капацитети особе и критеријуми у вези са тим. А управо су функционални капацитети мерило степена оспособљености особе да независно, самостално живи и у истом то су показатељи у којим је животним активностима помоћ неопходно потребна.

Када је избор старијих смештај у дом отвара се опет читав низ питања: од неспретно осмишљених листа чекања и (не)расположивих капацитета и цена до географски неравномерно распоређених капацитета. Природно је очекивање да свака старија особа пре свега, жели да живи у дому који је у месту или крају у којем је она живела до тада. Само тако може без великих тешкоћа и да настави да негује породичне и друге социјалне везе и контакте са својим окружењем

Табела бр. 9. Старија лица на евиденцији Центра за социјални рад Пожаревац током 2025. године у односу на врсту проблема

Корисничке групе	Старији (65 и више) укупно	м	ж
Жртве насиља, занемарене особе и у ризику од занемаривања	340	135	205
Особе са инвалидитетом	390	151	239
Особа са друштвено неприхватљивим понашањем	55	28	27
Особе које имају потребе за домским смештајем и другим услугама социјалне заштите у локалној заједници	91	34	54
Материјално угрожене особе	492	230	262
Страни држављани и лица без држављанства у потреби за социјалном заштитом	0	0	0
Жртве трговине људима	0	0	0
Бескућници	5	2	3
Особе под старатељством	66	21	45
Остали	670	300	370

Извор: Центар за социјални рад Пожаревац, 2025.

Број жена жртава насиља чини 60% евидентираног насиља. Заштита од насиља старијих жена није обележена неким специфичностима које би систем препознао као специфичности насиља према женама у породици у старијем добу. Истраживања насиља показују да тих специфичности има, у погледу типова насиља, починилаца и смањених могућности старијих жена да се обрете за подршку.

Особе са инвалидитетом иако представљају једну од најбројнијих групација корисника социјалне заштите, у складу са новим законским прописима нису и корисничка група у ЦСР, односно, у социјалној заштити, већ улазе у састав више тзв „посебно осетљивих група “(у Закону је дефинисано укупно 11). У групу особа са инвалидитетом убрајају се све особе са инвалидитетом, без обзира на старосну доб и родну припадност особе о којој се ради а по евиденцији у 2025. старији корисници чине једну од најбројнијих делова посебно осетљивих група, особе са инвалидитетом. Приметно је знатно повећање броја особа са инвалидитетом на евиденцији Центра за социјални рад у односу на 2019.г где било 139 корисника у односу на 2025.г. у којој је евидентирано 457 корисника.

Табела бр. 10. Врсте инвалидитета старијих лица 65+ на евиденција Центра за социјални рад Пожаревац током 2025.

Врста инвалидитета	Старији (65 и више)
Телесни	197
Интелектуални	82
Ментални	77
Сензорни	28
Первазивни развојни поремећаји,	4
Вишеструки	69
УКУПНО	457

Извор: Центар за социјални рад Пожаревац, 2025.

У групи корисника под називом „особе са инвалидитетом “само је мањи број оних старијих особа које су са неком врстом инвалидитета ушле у старост. А обрнуто, велику већину чине старије особе које су захваљујући појави патолошког старења - услед појаве једне а чешће и више различитих болести постале у одређеној мери, истовремено, и инвалидне особе.

Табела бр. 11. Број особа са инвалидитетом 65+ година - корисника смештаја у установама социјалне заштите према врсти смештаја у току 2025.године

Врста смештаја	Старији		
	Укупно у 2025	М	Ж
Смештај у прихватилишту /прихватној станици	-	-	-
Смештај у сродничкој старатељској породици	-	-	-
Смештај у хранитељској (сродничкој и другој хранитељској) породици	4	1	3
Смештај у установи социјалне заштите			
Домски смештај	45	30	15
Смештај у малу домску заједницу	-	-	-
Друга врста смештаја	1	1	0
УКУПНО	49	32	17

Извор: Центар за социјални рад Пожаревац, 2025.

Дугорочно збрињавање, као пружање услуга старијим особама као и особама којима је подршка неопходна свакодневно и у дужем периоду, је релативно нов појам код нас, и у стручној и у научној литератури. Изазови који су се појавили пред друштвима која старе су, пре свега, подршка породици која негује своје старије чланове али и како обезбедити масивније коришћење посебних услова и опреме – помагала и разних средстава модерне технологије која ће старијима омогућити самосталан (односно, независан) живот. Тиме би се и потребе за разним организованим видовима заштите аутоматски, смањиле. С обзиром на стање и проблеме на терену, највеће изазове представљају акције које се морају предузимати у побољшавању нивоа информисаности самих старијих грађана о сопственим правима, могућим мерама и одговарајућим условима за коришћење услуга дугорочног збрињавања. Посебно питање је такође, како унапредити доступност локалних социјалних услуга за материјално, социјално и здравствено најугроженије старије особе, и посебно, за старије који живе у самачким и старачким домаћинствима, у сеоским, и удаљеним подручјима.

У концепту дугорочног збрињавања у нашим нормативним условима локалне самоуправе имају драгоцену прилику да саме у контексту интегралне здравствене или интегралне социјалне заштите споразумима о сарадњи повежу макар услуге примарне здравствене заштите са услугама социјалне заштите у локалној заједници али и са услугама смештаја старијих ако за то имају услове. На основу анализираних највећих тешкоћа старијих људи очигледно је да су најугроженије старије особе у нашој земљи и веома сиромашне и у тешком здравственом стању што их чини једном од најрањивијих групација становништва

Табела бр. 12. Број корисника са решењима о лишавању пословне способности према старости (пренети и нови корисници) на евиденцији ЦСР у 2025.години

Врста лишавања пословне способности	Старији	
	м	ж
Потпуно лишавање пословне способности	17	33
Делимично лишавање пословне способности		
УКУПНО	17	33

Извор: Центар за социјални рад Пожаревац, 2025.

Када говоримо о старијим особама које су жртве насиља и/или дискриминације треба почети од дефиниција насиља а пре свега насиља у породици. Најчешће се говори о пет главних категорија насиља над старијима: физичко насиље (подразумева било који чин насиља); психичко (ментално/емоционално) злостављање (дехуманизација и потцењивање личности); економско (без знања и овлашћења старијих, поступање са имовином и сл.); занемаривање (активно или пасивно необезбеђивање основних услова за живот); сексуално насиље (сексуално узнемиравање и/или искоришћавање старије особе). Као фактори ризика за појаву насиља над старијима наводе се:

- здравље старије особе: оне са физичким и когнитивним поремећајима под већим су ризиком од злостављања
- карактеристике самог насилника – најчешће су то најближи чланови породице,
- стрес услед целодневне бриге око старијег члана породице,

- недовољна обученост за тај посао,
- недостатак материјалних средстава,
- недовољно развијене услуге подршке у заједници
- научени, породични обрасци понашања – неке породице су склоније насиљу, такав образац понашања се преноси са генерације на генерацију, насиље је начин реаговања на стрес и представља средство контроле
- културолошки и социоекономски фактори: сиромаштво, незапосленост, миграција млађих чланова породице, негативан однос друштва према старијима («они су терет друштву»).

Табела бр 13. Број пријава породичног насиља у току 2025.године према доминантној врсти насиља, старости и полу жртве насиља

Доминантна врста насиља	Старији	
	М	Ж
Физичко насиље	2	2
Сексуално насиље	/	/
Психичко насиље	8	9
Занемаривање	/	/
Економско насиље	/	/
Друго	/	/
УКУПНО	10	11

Извор: Центар за социјални рад Пожаревац, 2025.

Ако посматрамо групу старијих који су жртве насиља заједно са свим осталим посебно осетљивим групама старијих евидентираних у Центру за социјални рад уочава се да у свим осетљивим групама старијих доминирају жене тј. у већем броју случајева су у ризику од занемаривања, немоћи због неког облика инвалидитета, као жртве поремећених породичних односа или им је потребан домски смештај. Две најбројније групе посебно осетљивих старијих су: старији са различитим облицима инвалидитета (телесни, ментални, интелектуални) и социо-материјално угрожени.

Размотримо ли неке аспекте породичног живота у коме живе старији, може се уочити да највећи број тешкоћа долази од брачног партнера, а најчешћи узрок су физичке болести, алкохолизам и инвалидност. Сами старији корисници појаву насиља и злостављања веома ретко опажају као разлог животних тешкоћа у породици.

Посматрано на нивоу свих чланова породице (домаћинства) најчешћи проблеми укућана који утичу на живот старијих су: физичке болести, алкохолизам и инвалидност.

3.5. Доступност превоза и јавног простора

У домену јавног превоза издвајају се јасне разлике између сеоских и градских

средина, будући да обе имају себи својствене проблеме. Када је реч о селу, један од највећих проблема представља мали број полазака, којих је у неким местима – само два. Када је реч о градском становништву, приметно је да се оно суочава са нешто другачијим проблемом, а то су гужве у превозу, због чега он постаје тешко приступачан старијим особама са здравственим тешкоћама. За неке од њих ово значи да морају да сачекају празнији аутобус, или да, пак, сасвим избегавају јавни превоз. Стога, може да се закључи да је већи број полазака неопходан и у градским срединама.

Како би се превазишли ови проблеми Град је израдио План јавног превоза 2025.године којим предвиђа увођење нових линија и нов тарифни систем. Јавни превоз би био подељен у три зоне и тиме би се покрила цела територија Града укључујући удаљена насеља. План предвиђа и цену за пензионере која ће бити 50 % од цене редовне карте. (извор: http://demo.paragraf.rs/demo/combined/Old/t/sad2024/PO_002_2024.htm)

Јавни простор је још један важан аспект квалитетног живота и могућности да старије особе остварују активније стилове живота. Доступност паркова, изграђено окружење (клупе, рампе, рукохвати, пешачке стазе) и слично подстичу или спутавају физичку активност и кретање старијих особа. Они имају велики утицај на покретљивост, приступ ресурсима и услугама, на социјалну партиципацију, независан живот и квалитет живота старијих људи. Као и у случају јавног превоза, и у овом домену видне су разлике између градских и сеоских подручја. Ово поготово важи када је реч о доступности продавница и маркета, што је у селима прилично слабо. Становницима градова пијаце и маркети углавном су лако доступни. Ипак, старијим особама са здравственим проблемима чак и одлазак у набавку представља велики напор, што сугерише да би било корисно да се у јавни простор уведу рукохвати и клупе како би он био прилагођенији овој групи људи.

3.6. Друштвена укључениост и дискриминација старијих особа

Друштвена партиципација и развијеност социјалних мрежа важни су за непосредно социјално окружење старијих особа које чине породица, пријатељи, комшије или особе са којима су повезане током обављања економских или друштвених активности. Међу домаћинствима чији су носиоци старија лица, према подацима пописа у Србији, готово две трећине чине домаћинства у којима старија лица живе сама или са супружником. Старије жене чешће него мушкарци живе усамачким домаћинствима. Старије особе у Србији најчешће се виђају са члановима породице, макар једанпут недељно, али се у просеку ређе виђају са члановима породице него старије особе у ЕУ. Старије особе у Србији пружају велику подршку другима. Старије жене-које дневно утроше највише времена на бригу о другима, у поређењу са мушкарцима својестаросне групе али и са млађим женама и мушкарцима -представљају важан ресурс за подршку породици. Мање од половине старијих особа у Србији дружи се са пријатељима на недељном нивоу, и у том погледу нису присутне разлике у односу на старије у ЕУ. Изразита већина старијих у Србији има особу са којом може да подели проблеме, као и особу на коју може да се ослони. Ипак, готово свака десета старија особа нема са ким да подели проблеме, а свака пета нема на кога да се ослони. Старије особе у Србији имају релативно ниско поверење у институције попут полиције, правног система, политичког система, али и ниско поверење у друге људе. Поверење им је ниже него поверење њихових вршњака који живе у ЕУ. Њихова грађанска партиципација је изразито ниска, а нешто је израженија само политичка партиципација старијих мушкараца, међу којима је сваки десети члан неке политичке

странке

Како би се старијој популацији у Србији омогућио дуг, активан и здрав живот, неопходно је да се утиче на све аспекте њихове социјалне укључености, и то из више праваца. Поред успостављања програма и политика усмерених на све аспекте социјалне укључености, неопходно је да се промени начин на који се посматра процес старења – како од стране читавог друштва, тако и од самих старијих. Потребно је да се искорене предрасуде и слика о старијима као терету друштва, те да се промовише слика о старијим особама као индивидуама које доприносе друштву на бројне начине: финансијски, кроз потрошњу, чување деце. Истовремено, неопходно је да се мотивишу старије особе да постану активнији чланови друштва, уместо да узимају улогу пасивних посматрача

4. КЉУЧНИ АКТЕРИ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА ПОЖАРЕВЦА

<i>Институција</i>	<i>Надлежност</i>
Дом здравља Пожаревац	Делатност Дома здравља, као здравствене установе на примарном нивоу, дефинисана је чланом 95 Закона о здравственој заштити и обухвата превентивну здравствену заштиту за све категорије становништва, хитну медицинску помоћ, општу медицину, здравствену заштиту жена и деце, патронажну службу, лабораторијску и другу дијагностику, превенцију и лечење у области стоматолошке здравствене заштите, здравствену заштиту запослених, као и санитарски превоз. Рад Дома здравља регулисан је Законом о здравственој заштити, Законом о здравственом осигурању, Уредбом о плану мреже здравствених установа, Правилником о ближим условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама и другим облицима здравствених служби, Правилником о условима и начину унутрашње организације здравствених установа, Националним стратегијама у областима здравствене заштите као и другим прописима који се односе на рад здравствених установа. Дом здравља последњих година спроводи различите превентивне акције здравља као и акцију Сеоски дани здравља.
Општа болница Пожаревац	Болница има 21 одељење и то: Хирургију, Урологију, Анестезију, Педијатрију, Гинекологију и акушерство са Неонатологијом, Интерно, Пријемно-ургентно, Рентген, Лабораторију, Трансфузију, Физикалну медицину и рехабилитацију, Ортопедију, Оториноларингологију, Офталмологију, Психијатрију, Неурологију, Дерматовенерологију, Дијализу, Инфективно, Патологију са судском медицином и, од скора, Продужену негу.
Завод за јавно здравље Пожаревац	Завод за јавно здравље кроз центар за превенцију болести ради са децом и младима на константном образовању деце и младих о превенцији. Важност Јавног здравља је да се оно бави превентивним, а не куративним аспектом здравствене заштите, а друга је да се бави здравственим питањима на нивоу заједнице, а не појединца. Стога је жижа јавно-здравствене интервенције превенција, а не лечење болести.
Градска управа-Савет за бригу о старим лицима	Савет за бригу о старим лицима образован је ради усклађивања ставова о одређеним питањима од заједничког интереса и обезбеђивања неопходне координације у спровођењу програма из области геронтологије на подручју Града Пожаревца. Савет је саветодавно тело и пре свега се стара о обезбеђењу друштвених услова старења и хуманизацији животних услова старих људи; унапређује геронтолошку мисао и праксу и доприноси да геронтолошка достигнућа буду у функцији хуманизације животних услова старења и старости. Савет има председника и 10 чланова које именује Скупштина Града.

<p>Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање РС - филијала Пожаревац</p>	<p>Фонд осигурава на пензијско и инвалидско осигурање сва лица која су по Закону обавезно осигурана и која су се укључила у ово осигурање, без обзира на то да ли су у питању запослени, осигураници самосталних делатности или пољопривредници; утврђује основице за плаћање доприноса у складу са Законом; обезбеђује наменско и економично коришћење средстава; обезбеђује непосредно, ефикасно, рационално и законито остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања и организује обављање послова за спровођење осигурања; контролише пријављивање на осигурање, као и све податке од значаја за стицање, коришћење и престанак права; организује и спроводи пензијско и инвалидско осигурање, у складу са Законом; примењује међународне споразуме; исплаћује пензије, накнаде и друге принадлежности; обавља друге послове у складу са Законом и Статутом Фонда.</p>
<p>Центар за социјални рад</p>	<p>Центар за социјални рад своју делатност обавља вршењем јавних овлашћења пренетим од стране Министарства рада и социјалне политике и обављањем послова и пружањем услуга из надлежности локалне самоуправе, односно Града Пожареваца. Организован је по принципу водитељства случаја, а рад је организован у оквиру Службе за заштиту корисника и Правне службе у оквиру које се налази Канцеларија за материјална давања. У циљу обезбеђивања доступности услуга, Центар је пре пар година отворио Канцеларију у Костолцу. Из домена јавних овлашћења Центар спроводи све Законом предвиђене послове, од којих стари најчешће користе старатељску заштиту и смештаје у установе социјалне заштите, као и заштиту старих лица - жртава породичног насиља. Из домена локалне самоуправе преко Центра се реализују потврде за лекове, једнократне помоћи, упућивање на услугу Помоћ у кући, Народну кухињу и сл. На годишњем нивоу Центар има преко 1.000 корисника из групе старија лица.</p>
<p>Црвени крст Пожаревац</p>	<p>Главне активности: Социјална заштита. Основне надлежности: Хуманитарна, независна, непрофитна и добровољна организација основана за територију града Пожареваца и саставни је део Црвеног крста Србије. Принципи финансирања: буџет, пројекти, донатори, сопствени приходи. Тренутно ЦК пружа две услуге: лиценцирану услугу помоћ у кући за стара лица и ОСИ и 2) народну кухињу.</p>
<p>Удружење пензионера Пожаревац</p>	<p>Удружење пензионера је основано 02.05.1943. године и непрекидно траје и данас. Удружење је социјално-хуманитарног карактера, делује у корист и за рачун својих чланова пензионера и делује као ванстраначко удружење. Има око 4.200 чланова организованих у 21 месни одбор и једно повереништво. Сваке године доноси програм активности, као и финансијски план уз претходне предлоге месних одбора. Сваке године, Удружење као посредник, својим члановима обезбеђује по повољнијим ценама уга, дрва за огрев, мед. Удружење, пригодним програмима у својој режији и о свом трошку, сваке године обележава значајне датуме наше историје и јубилеје Удружења.</p>
<p>Удружења грађана</p>	<p>Поред Удружења пензионера на територији Града Удружења грађана која се кроз своје деловање баве и унапређењем положаја старијих лица и спроводе активности које су у вези са АП за старија лица су: Удружење Рома Браничевског округа, Међуопштинска организација савеза слепих Србије, Међуопштинско удружење цивилних инвалида</p>

	рата, Друштво за церебралну и дечију парализу, Удружење Шанса, Међуопштинско удружење глувих и наглувих, Спортско рекреативна асоцијација Пожаревац и др. Ова удружења кроз различите Пројекте спроводе периодичне активности које унапређују положај старијих лица, подижу свест грађана и позитивно утичу на смањење дискриминације према старима и њихову лакшу инклузију
--	--

5. SWOT АНАЛИЗА

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Активан локални Савет • Континуитет и искуство у пружању одређених услуга у заједници • Постојање лиценцираних пружаоца услуга • Потенцијал одређених материјалних ресурса (постојећи јавни објекти који су били или би могли бити намењени за пружање одређених услуга за старе) • Активан Центар за социјални рад и друге установе које пружају услуге старима • Активно удружење пензионера 	<ul style="list-style-type: none"> • Ограничени финансијски ресурси • Недовољна унутрашња повезаност • Недовољно развијен грађански активизам и волонтеризам • Захтевне административне процедуре • Недостатак стручне радне снаге • Недостатак техничке документације • Неажурна евиденција старих који су у потреби • Недовољно развијена свест о дискриминацији старијих и незадовољавајућа друштвена партиципација старијих • Социјална искљученост • Слаба информисаност • Мали број НВО који се баве старијим лицима • Слаба повезаност и неадекватан превоз између руралних делова и града
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Успостављање јавно-приватних партнерстава • Укључивање дијаспоре • Већа сарадња са организацијама цивилног сектора • Распожива донаторска средства • Активирање просторије месних заједница и других јавних простора • Активирање међу-институционалне и међуопштинске сарадње (ДЗ, ЦК, ЦСР,...) 	<ul style="list-style-type: none"> • Пораст броја корисника у потреби • Дужи низ година у неспровођењу појединих услуга за старе • Непланско увођење услуга које не остварују континуитет • Неусаглађеност законодавног оквира • Пораст оболелих од хроничних болести

- Успостављање услуге дугорочног збрињавања

Током израде SWOT анализе, као методолошког корака у процесу израде Програма унапређења положаја старијих лица, издвојиле су се кључне потребе и изазови са којима се сусрећу старија лица а које се превасходно односе на социјалну искљученост старијих не везано за категорију којој припадају, сиромаштво, болест и инвалидитет, насиље и дискриминацију. С тим у вези идентификована су три кључна изазова са којима се сусрећу старија лица

- Ризик од социјалне искључености и сиромаштва
- Ризик од болести и инвалидитета
- Ризик од насиља и дискриминације

Такође, потребе које се јављају међу старијим лицима односе се на већу укљученост у друштвени живот и већу сарадњу са различитим установама и невладиним сектором.

6. ВИЗИЈА, ЦИЉЕВИ И МЕРЕ

Визија Пожаревца у домену унапређења положаја старијих лица на својој територији односи се на кључне потребе старијих у домену њихове здравствене, социјалне и економске добробити, односно укупног задовољства квалитетом живота.

Социјално-друштвена сигурност и квалитетан живот старијих лица у локалној заједници

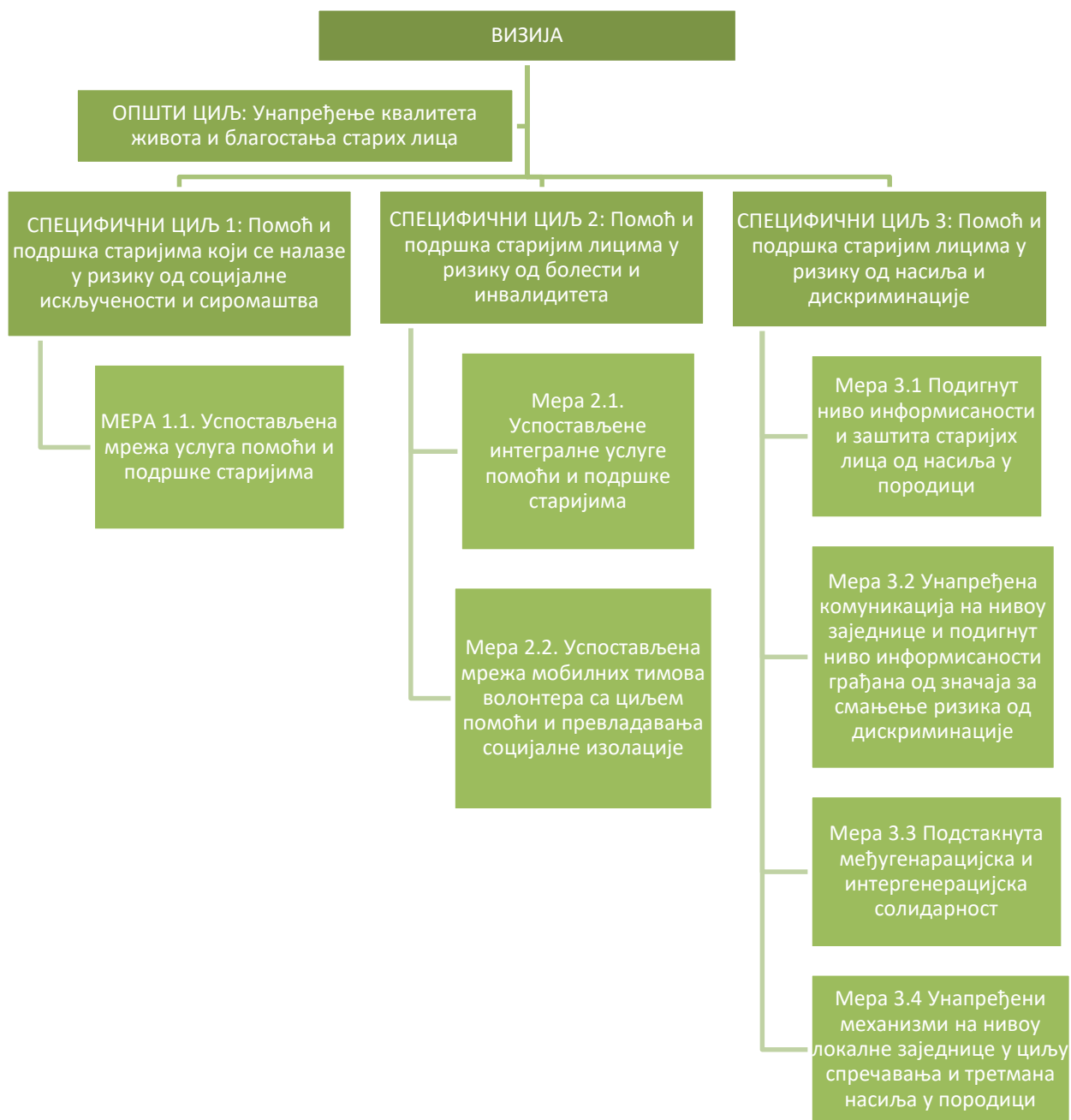
Током израде Програма, а на основу спроведених истраживања и консултација са различитим заинтересованим странама, за остварење ове визије дефинисани су следећи циљеви:

Општи циљ: Унапређење квалитета живота и благостања старих лица.

- Специфични циљ 1: Помоћ и подршка старијима који се налазе у ризику од социјалне искључености и сиромаштва
- Специфични циљ 2: Помоћ и подршка старијим лицима у ризику од болести и инвалидитета
- Специфични циљ 3: Помоћ и подршка старијим лицима у ризику од насиља и дискриминације

За сваки од специфичних циљева, дефинисан је сет одговарајућих мера, у оквиру којих су предложене детаљније активности и иницијативе, а приказане су у Акционом плану.

Графикон циљева

Табела бр. 13. Индикатори мера

Специфични циљ 1: Помоћ и подршка старијима који се налазе у ризику од социјалне искључености и сиромаштва		
Мера	Индикатори	Реф. година
Мера 1.1 Успостављена мрежа услуга помоћи и подршке старијима	1. унапређене постојеће и успостављене нове услуге за старе 2. обухваћено мин. 10% популације старијих у урбаном и руралном подручју	2028.
Специфични циљ 2. Помоћ и подршка старијим лицима у ризику од болести и инвалидитета		
Мера	Индикатори	Реф. година
Мера 2.1. Успостављене интегралне услуге помоћи и подршке старијима	1. унапређене постојеће и успостављене нове услуге за старе 2. обухваћено мин. 3% популације старијих у урбаном и руралном подручју	2028.
Мера 2.2. Успостављена мрежа мобилних тимова волонтера са циљем помоћи и превладавања социјалне изолације	1. успостављена Мрежа мобилних тимова волонтера 2. обухваћено мин. 10% популације старијих у урбаном и руралном подручју	2028.
Специфични циљ 3. Помоћ и подршка старијим лицима у ризику од насиља и дискриминације		
Мера	Индикатори	Реф. година
Мера 3.1 Подигнут ниво информисаности и заштита старијих лица од насиља у породици	1. покренут процес умрежавања партнера и заједничког деловања против насиља на локалном нивоу 2. информисано око 15.000 грађана о насиљу у породици	2028.
Мера 3.2 Унапређена комуникација на нивоу заједнице и подигнут ниво информисаности грађана од значаја за смањење ризика од дискриминације	1. покренут процес умрежавања партнера и заједничког деловања против дискриминације на локалном нивоу 2. информисано мин. 5.000 старијих лица о правима и начинима остваривања права путем медија и директне комуникације	2028.
Мера 3.3 Подстакнута међугенерациска и интергенерациска солидарност	1. покренут процес умрежавања партнера и сарадње на локалном нивоу 2. успостављено мин. 4 програма/активности кроз међусекторску сарадњу	2028.
Мера 3.4 Унапређени механизми на нивоу локалне заједнице у циљу спречавања и третмана насиља у породици	1. унапређена сарадња на локалном нивоу 2. израђена база података породица у ризику од насиља	2028.

7. ПРАЋЕЊЕ И ОЦЕНА УСПЕШНОСТИ ПРОГРАМА (МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА)

Циљ праћења и оцене успешности (мониторинга и евалуације) Програма је да се систематично прикупљају подаци, прати и надгледа процес примене и процењује успех Акционог плана ради предлагања евентуалних измена у активностима на основу налаза и оцена.

Временски оквир: Мониторинг (као систематски процес прикупљања података и праћење активности на реализацији АП-а) спроводи се континуирано и дугорочно за период 2026-2028.

Евалуација (као анализа података доношења оцене о успешности) вршиће се периодично – једном годишње и подносиће извештај Скупштини Града Пожаревца и Градском већу Града Пожаревца. Финална евалуација обавиће се на крају 2030. године.

Предмет мониторинга и евалуације: Мониторинг и евалуација укључују целовито сагледавање испуњења активности – задатака и циљева.

Кључни индикатори утицаја за праћење и оцењивање успешности примене Акционог плана наведени су у Табели 13. Индикатори мера, док су индикатори за појединачне активности наведени у Акционом плану.

Методe и технике мониторинга и евалуације: За успешно обављање мониторинга и евалуације користиће се стандардни сет алата међу којима су: Евидентирање корисника, интервју са корисницима (упитници, разговори, анкете), анкете, извештавање, лично присуствовање локацијама где се пројекат и активности спровode и др. Тим за мониторинг и евалуацију чине представници/це-Савета за бригу о старијим лицима, стручна лица из локалних институција и организације које се непосредно или посредно баве питањима старијих лица као и представници/це корисничких група овог Програма, а у складу са Одлуком Скупштине Града Пожаревца. Градско веће Града Пожаревца формираће радну групу за процену извршења АП, најкасније у години пре истека важења актуелног АП, са циљем да иста утврди методологију процене планираних и реализованих активности као и да изради завршни извештај о остварености циљева предвиђених АП у периоду од 2026-2028. г.

8. АКЦИОНИ ПЛАН

Специфични циљ 1: Помоћ и подршка старијима који се налазе у ризику од социјалне искључености и сиромаштва						
Мера 1.1. Успостављена мрежа услуга помоћи и подршке старијима						
Активност/Пројекат	Опис	Ниво приоритета	Носиоци/ партнери	Ресурси	Индикатори	Извори финансирања
1.1.1 Дом са боравком и прихватилиштем	-Одређивање локације -обезбеђивање дозвола и комуналних услова - Израда и усвајање Правилника о коришћењу услуге -Евидентирање потенцијалних корисника -Опремање дневног боравка -Обука и запошљавање радника ⁴ или тендерска процедура -реализација услуге	Висок	-Локална самоуправа -Савет за социјалну политику Града Пожаревца -Савет за старе Града Пожаревца -Центар за социјални рад	-Простор у власништву Града -База података потенцијалних корисника - Одлука о социјалној заштити грађана Града Пожаревца	- успостављена и функционална услуга -мин. 30 старијих лица корисника услуга дневног боравка на годишњем нивоу	-Локална самоуправа -донатори -Партципација корисника
1.1.2 Клуб за старија лица	- Израда и усвајање Правилника о коришћењу услуге	Висок	Локална самоуправа -Савет за социјалну	-База података потенцијалних корисника	- успостављена и	-Локална самоуправа -донатори

⁴ На основу Закона о социјалној заштити РС, пружаоци услуга Дневног боравка, Клуба, Прихватилишта, СОС телефона, Помоћи у кући итд. се обезбеђују оснивањем установа социјалне заштите или путем јавних набавки услуга социјалне заштите

	<ul style="list-style-type: none"> -евидентирање потенцијалних корисника - Обука и запошљавање радника или тендерска процедура -набавка опреме за опремање места окупљања старијих лица у руралним подручјима - Реализација услуге 		<ul style="list-style-type: none"> политику Града Пожаревца -Савет за старе Града Пожаревца -Центар за социјални рад -удружења пензионера и НВО -месне канцеларије 	<ul style="list-style-type: none"> - Модел добре праксе успостављене услуге подршке -Одлука о социјалној заштити грађана Града Пожаревца 	<ul style="list-style-type: none"> функционална услуга -мин. 30 старијих лица корисника услуга Клуба на годишњем нивоу 	<ul style="list-style-type: none"> -Партципација корисника
<p>1.1.3 Прихватилиште за лица у кризним ситуацијама</p>	<ul style="list-style-type: none"> -одабир локације -обезбеђивање дозвола и комуналних услова -успостављање Протокола са околним општинама -тендер за извођаче радова -адаптација простора - Израда и усвајање Правилника о коришћењу услуге -обука и запошљавање радника или тендерска процедура -Реализација услуге 	<p>Висок</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Локална самоуправа -Браничевски управни округ -Центар за социјални рад -Удружења пензионера и НВО 	<ul style="list-style-type: none"> -простор у власништву општине - Одлука о социјалној заштити грађана Града Пожаревца 	<ul style="list-style-type: none"> - успостављена и функционална услуга -Капацитет 6 корисника услуге, односно 36 годишње 	<ul style="list-style-type: none"> -Локална самоуправа, -Општине са територије Браничевског округа -донатори

<p>1.1.4 Организовање хуманитарних акција прикупљања и дистрибуције помоћи у природи и грева старима који се налазе у ризику од сиромаштва</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Медијска промоција -Лобирање за прикупљање донација -Евидентирање потенцијалних корисника -Дистрибуција 	<p>Висок</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Црвени крст Пожаревац -Удружења пензионера Пожаревац и НВО 	<ul style="list-style-type: none"> -Постојеће базе података -Развијен приватни сектор (постојеће компаније) 	<p>-мин. 2 акције годишње за укупно око 1500 корисника</p>	<p>Приватни сектор</p>
<p>1.1.5. Успостављање социјалног предузећа и развој старих знања и вештина у домаћој радиности</p>	<ul style="list-style-type: none"> -регистрација социјалног предузећа -дизајнирање програма -набавка машина (за шивење, вез) -набавка материјала (конац, платно -ангажовање заинтересованих старијих лица 	<p>Низак</p>	<ul style="list-style-type: none"> -локална самоуправа -Удружења пензионера -Савет за старе -Образовне институције -удружења предузетника и остале НВО 	<ul style="list-style-type: none"> -постојећи социјални капитал - искуство 	<ul style="list-style-type: none"> -успостављено 1 социјално предузеће - ангажовано мин. 5 старијих особа 	<ul style="list-style-type: none"> -Локална самоуправа -донатори -Приход од продаје производа
<p>1.1.6 Унапређење просторних, техничких и организационих капацитета за пружање услуга, укључујући адаптацију и опремање простора, набавку савремене опреме и развој додатних облика рада</p>	<ul style="list-style-type: none"> - обезбеђивање дозвола и комуналних услова - Адаптација простора - Опремање 	<p>Средњи</p>	<ul style="list-style-type: none"> -локална самоуправа - Удружења - месне канцеларије 	<ul style="list-style-type: none"> - Простор у власништву Града -База података потенцијалних корисника 	<ul style="list-style-type: none"> - успостављен мин. 1 функционалан простор 	<ul style="list-style-type: none"> -Локална самоуправа -донатори

Специфични циљ 2: Помоћ и подршка старијим лицима у ризику од болести и инвалидитета						
Мера 2.1: Успостављене интегралне услуге помоћи и подршке старијима						
Активност/Пројекат	Опис	Ниво приоритета	Носиоци/ партнери	Ресурси	Индикатори	Извори финансирања
2.1.1 Успостављање обједињене услуге помоћи и здравствене неге у кући за старија лица	<ul style="list-style-type: none"> -Успостављање Протокола са локалне самоуправе са Патронажном службом Дома здравља и Центром за социјални рад -Евидентирање потенцијалних корисника -Утврђивање критеријума и израда Правилника о коришћењу услуге -Расписивање тендера за пружаоца услуге -реализација услуге 	Висок	<ul style="list-style-type: none"> -Локална самоуправа -Савет за социјалну политику -Савет за старе -Центар за социјални рад -Патронажна служба Дома здравља -Црвени крст, удружења пензионера и НВО 	<ul style="list-style-type: none"> -Искуство у пружању услуге -База података о потенцијалним корисницима -Модели добре праксе -Обучене геронтодомаћице -Одлука о социјалној заштити грађана Града Пожаревца 	<ul style="list-style-type: none"> - успостављена и функционална услуга -мин. 40 старих лица корисника услуге Помоћ и неге у кући 	<ul style="list-style-type: none"> -Локална самоуправа -донатори -Партиципација корисника
	<ul style="list-style-type: none"> - Израда Протокола о сарадњи између Дома здравља, полиције, ватрогасне службе, Центра за 	Средњи	<ul style="list-style-type: none"> -Локална самоуправа -Савет за социјалну политику Града Пожаревца 	<ul style="list-style-type: none"> -База података потенцијалних корисника 	<ul style="list-style-type: none"> - успостављена и функционална услуга - мин. 100 старијих лица 	<ul style="list-style-type: none"> -Локална самоуправа -донатори -Партципација корисника

2.1.2 Услуга СОС система кућне телеасистенције	социјални рад и локалне самоуправе -Израда и усвајање Правилника о коришћењу услуге -евидентирање потенцијалних корисника - тендерска процедура - Реализација услуге		-Савет за старе Града Пожаревца -Центар за социјални рад -удружења пензионера и НВО		корисника услуга на годишњем нивоу	
2.1.3 Успостављена услуга-Мобилни тим лекара	- Израда Протокола о сарадњи између Дома здравља, Центра за социјални рад и локалне самоуправе Израда и усвајање Правилника о коришћењу услуге -евидентирање потенцијалних корисника - Реализација услуге	Висок	-Локална самоуправа - Дом здравља Пожаревац -Савет за социјалну политику Града Пожаревца -Савет за старе Града Пожаревца -Центар за социјални рад -удружења пензионера,НВО	-База података потенцијалних корисника	-успостављен мобилни тим -мин. 100 старијих лица корисника услуга на годишњем нивоу	-Локална самоуправа -донатори -Партципација корисника
Мера 2.2. Успостављена мрежа мобилних тимова волонтера са циљем помоћи и превладавања социјалне изолације						
<i>Активност/Пројекат</i>	<i>Опис</i>	<i>Ниво приоритета</i>	<i>Носиоци/ партнери</i>	<i>Ресурси</i>	<i>Индикатори</i>	<i>Извори финансирања</i>
		Средњи				

2.2.1 Мрежа мобилних тимова волонтера	-Евидентирање самачких доманћинстава на територији Града -Анимарање волонтера -Обука волонтера -Набавка возила -Реализација услуге		-Црвени крст -Удружења пензионера и НВО -Градска управа и месне канцеларије	-базе података -искуство Црвеног крста -Искуство штаба за ванредне ситуације током пандемије COVID-а	-успостављена мрежа -мин. 1.800 корисника током две године	-Локална самоуправа -донатори
---------------------------------------	--	--	---	--	---	----------------------------------

Специфични циљ 3: Помоћ и подршка старијим лицима у ризику од насиља и дискриминације

Мера 3.1. Подигнут ниво информисаности и заштита старијих лица од насиља у породици

<i>Активност/Пројекат</i>	<i>Опис</i>	<i>Ниво приоритета</i>	<i>Носиоци/ партнери</i>	<i>Ресурси</i>	<i>Индикатори</i>	<i>Извори финансирања</i>
3.1.1. Умрежавање кључних партнера на локалном нивоу у борби против насиља	-израда информација -закуп медијског простора -Организовање медијских кампања специјализованих емисија, издавање публикација, брошура, новинских чланака о насиљу над старијим лицима у породици	Висок	-локална самоуправа -полиција -тужилаштво -Центар за социјални рад -здравствене установе -удружења пензионера и НВО -медији	-Протокол о сарадњи у вези насиља у породици	-информисано око 15.000 грађана о насиљу у породици	-локална самоуправа -донатори

Мера 3.2. Унапређена комуникација на нивоу заједнице и подигнут ниво информисаности грађана од значаја за смањење ризика од дискриминације						
<i>Активност/Пројекат</i>	<i>Опис</i>	<i>Ниво приоритета</i>	<i>Носиоци/ партнери</i>	<i>Ресурси</i>	<i>Индикатори</i>	<i>Извори финансирања</i>
3.2.1. Умрежавање партнера на локалном нивоу и обавештавање старијих лица о правима и начинима остваривања права	-Организовање медијских кампања специјализованих емисија, -Издавање публикација, брошура, новинских чланака којима ће се обавештавати стара лица о њиховим правима и о начинима њиховог остваривања у области пензијско-инвалидског осигурања, социјалне заштите, здравствене заштите и другим областима а са циљем спречавања	Средњи	-Савет за старе -постојеће институције и организације -Медији	-Постојећи људски, организацион и и технички ресурси -Постојеће позиције за потребе информисања институција и организација	-континуирана медијска појављивања и информације -мин. 5.000 старијих лица информисано о њиховим правима	-Локална самоуправа -Институције и организације

	свих облика дискриминације					
Мера 3.3. Подстакнута међугенерациска и интергенерациска солидарност						
<i>Активност/Пројекат</i>	<i>Опис</i>	<i>Ниво приоритета</i>	<i>Носиоци/ партнери</i>	<i>Ресурси</i>	<i>Индикатори</i>	<i>Извори финансирања</i>
3.3.1. Промовисање и постицање самоорганизовања старијих лица са циљем унапређења различитих видова самопомоћи, самозаштите и самопотврђивања у старости	-Ангажовање стручних лица -Дизајнирање програма -Реализација програма	Средњи	-Удружења пензионера -Завод за заштиту здравља -Центар за социјални рад -Савет за старе -НВО	Људски ресурси	-мин. 2 организоване радионице/групе за самопомоћ	-Донатори -Локална самоуправа
3.3.2. Успостављање сарадње и реализације заједничких програма са организацијама које се баве младима	-Успостављање протокола о сарадњи -Дизајнирање акција -Реализација акција -Медијска кампања	Средњи	-Савет за социјалну политику - Савет за старе -Организације младих и за младе -Удружења пензионера и друге НВО	-Људски ресурси -Пројектна искуства	-мин. 20 младих укључено у мрежу -мин. 20 старих укључено у мрежу -мин. 2 покренуте/реализоване акције	-Донатори -Локална самоуправа

<p>3.3.3 Реализација неформалних образовних програма са садржајима који ће образовати младе о специфичностима старости, ресурсима старих лица и њиховим специфичним потребама</p>	<p>-Дизајнирање програма -Реализација програма</p>	<p>Средњи</p>	<p>-Савет за социјалну политику - Савет за старе -Организације младих и за младе -школе -Удружења пензионера и друге НВО</p>	<p>-Људски ресурси -Пројектна искуства</p>	<p>-мн. 20 ученика укључено у мрежу -мин. 5 старих укључено у мрежу -мин. 1 покренут/ реализован програм</p>	<p>-Донатори -Локална самоуправа</p>
<p>3.3.4. Организовање предавања, радионица и сл. од стране старијих лица на којима би они преносили своја знања и искуства из разних области, уметности, занатства, хобија ..</p>	<p>-Дизајнирање програма -Реализација програма</p>	<p>Средњи</p>	<p>-Савет за социјалну политику - Савет за старе -Организације младих и за младе -школе -Удружења пензионера и друге НВО</p>	<p>-Људски ресурси -Пројектна искуства</p>	<p>-мин. 2 предавања/радионице -мин. 40 укључених младих -мин. 5 укључених старијих</p>	<p>-Донатори -Локална самоуправа</p>
<p>3.3.5. Успостављање сарадње на регионалном, националном и међународном нивоу у циљу реализације образовних, културних и</p>	<p>-успостављање сарадње и потписивање протокола -реализација програма</p>	<p>Висок</p>	<p>-Савет за социјалну политику -Савет за старе -НВО</p>	<p>-људски ресурси</p>	<p>-мин. 2 реализоване акције -мин. 4 умрежене организације</p>	<p>-Донатори -Локална самоуправа -партиципација учесника</p>

спортских програма и активности за старије					-мин. 5 укључених старијих	
Мера 3.4. Унапређени механизми на нивоу локалне заједнице у циљу спречавања и третмана насиља у породици						
<i>Активност/Пројекат</i>	<i>Опис</i>	<i>Ниво приоритета</i>	<i>Носиоци/ партнери</i>	<i>Ресурси</i>	<i>Индикатори</i>	<i>Извори финансирања</i>
3.4.1. Израда базе података породица у ризику од насиља	-Набавка софтвера за евидентирање породица у ризику од насиља-сложених породичних односа -евидентирање породица -медијска кампања -умрежавање кључних страна у локалној самоуправи	Висок	Центар за социјални рад, месне канцеларије и месне заједнице Града Пожаревца	-људски ресурси	-мин. 30 евидентираних породица -мин. 3 институције умрежене софтвером	-Донатори -Локална самоуправа

У Пожаревцу, 26.2.2026. године

КООРДИНАТОРКА РАДНОГ ТИМА ЗА ИЗРАДУ ПРОГРАМА

Марија Влајовић, дипл. менаџер, с.р.